

דף כז עמוד ב, דף מספר 2

מבנה הסוגיה

תירוץ 4 לקושיית הגמרא על המשנה

מעשה שאמוראים חייבו נתקל שפגע בחבית ברשות הרבים

שאלת הגמרא על דעת רבא

אמר ליה ר' אבא לרב אשי הכי אמרי במערבא משמיה דר' *עולא *לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל בפומבדיתא וחייב *רבא בשלמא שמואל כשמעתיה אלא רבא לימא כשמואל ס"ל אמר רב פפא *קרנא דעצרא הוי דכיון דברשות קעבדי *איבעי ליה לעיוני ומיזל

רב פפא מיישב את דעת רבא

■ ביאורי מילים :

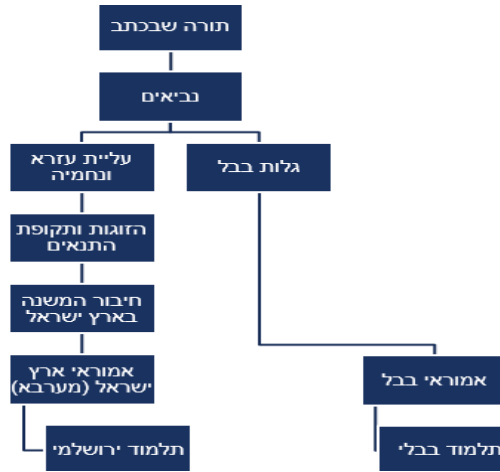
ליה- לו. הכי- כך. אמרי- אמרו. במערבא- ארץ ישראל (הנמצאת במערבה של בבל). משמיה- משמו. דר'- דרבי. הוה- היה. עובדא- מעשה. בשלמא- בשלום. כשמעתיה- כשמועתו. לימא- לומר. ס"ל- סבירא ליה. דכיון- שכיון. דברשות- שברשות. קעבדי- עושים (קא+עבדי (קא- לשון בינוני, זמן הווה)) איבעי- אם רוצהו היה צריך. לעיוני- לעיין. ומיזל- וללכת.

■ הסבר הסוגיה :

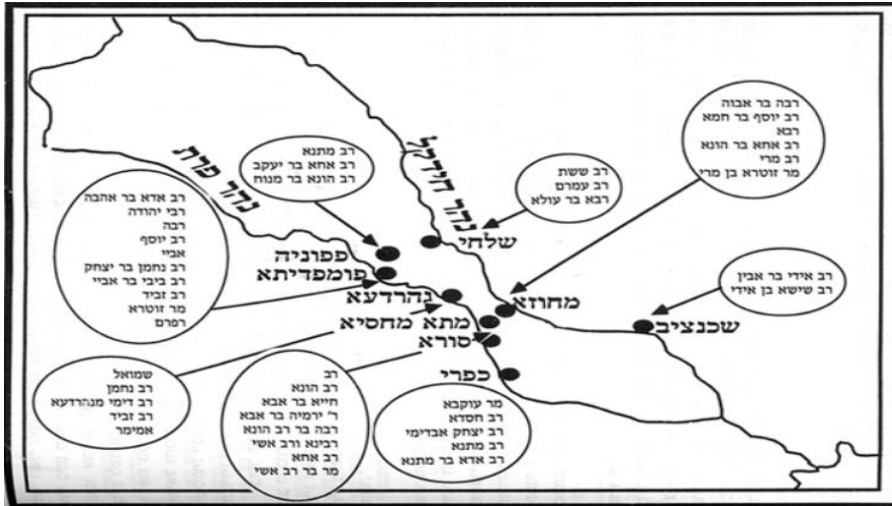
- אמר ליה רבי אבא לרב אשי: הכי אמרי במערבא כך אמרו בארץ ישראל משמיה דרבי עולא, מהו הטעם לכך שהנתקל בחבית המונחת ברשות הרבים פטור, לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים, הילכך המניח את חביתו ברשות הרבים נקרא פושע, והשוברה פטור.
- הוה עובדא אירע מעשה בנהרדעא, שנתקל אדם בחבית שהיתה מונחת ברשות הרבים ושברה, וחייב שמואל את הנתקל בדמי החבית. וכך אירע גם בפומבדיתא, וחייב רבא את הנתקל בדמי החבית.
- ועתה דנה הגמרא: בשלמא (הדעה שאנו מבינים ומסכימים איתה) שמואל חייב את הנתקל, משום שהוא מפרש את המובא במשנה "ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור" כשמעתיה, כשיטתו, שמשנתנו מדברת בחבית המונחת באפילה, שהנתקל בה הוא אנוס. אלא (הדעה הלא מובנת) רבא שחייב את הנתקל בחבית ושברה בדמי החבית, לימא כשמואל סבירא ליה האם ניתן להסיק מכך שדעתו של רבא כשמואל, ולא כעולא הפוטר את הנתקל לעולם.
- אמר רב פפא: לא! רבא סבר כעולא, שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים. ומה שמצינו שחייב רבא את דמי החבית, אותו מעשה אירע בחבית שעמדה בקרנא דעצרא הוי, בקרן זווית הסמוכה לבית הבד, דכיון דברשות קעבדי, שכך היה מנהגם, כשלא היתה אפשרות להיכנס עם החביות לבית הבד, היו הבאים משאירים את חביותיהם ברשות הרבים מחוץ לבית הבד. וכיוון שכך היו נוהגים, הכד נמצא שם ברשות. ואיבעי ליה למהלך באיזור של בית הבד לעיוני בדרך ולמיזל. ומאחר שלא נזהר חייבו רבא.

■ בסוגיה שלנו מוזכרים אמוראים מארץ ישראל, ואמוראים מבבל. כיצד נוצר מצב שכזה שיש אמוראים גם בא"י וגם בבבל?

כתב : דניאל קינד

1. באיזו תקופה חל הפיצול בין יהודי בבל ליהודי ארץ ישראל?
 2. איזה חיבור יצא מבבל לבסוף? ואיזה מארץ ישראל?
 3. מי הם האמוראים הארץ ישראלים בסוגיה שלנו?
 4. מי הם האמוראים הבבליים בסוגיה שלנו?
- עיין במפה הבאה אשר מביאה את הערים בהן ישבו אמוראי בבל (עיראק של ימינו) ליד נהרות הפרת והחידקל:

1. מי חי ב"נהרדעא" שנמצא בסוגיה שלנו?
2. היכן רבא חי ע"פ המפה? (רבא חי במקום הראשון היכן שמופיע במפה ואח"כ עבר למקום אחר כמו שכתוב בסוגיה)?

■ מהי קרנא דעצרי?

- א. פירוש ראשון: רש"י מפרש שמדובר על מקום
 - ב. פירוש שני: המאירי מפרש שמדובר על זמן
- א. פירוש רש"י: קרנא דעצרי - קרן זוית הסמוכה לבית הבד
 - ב. פירוש המאירי: כגון שעת הגתות והבדים שדרך בני אדם להניח כליהם בחוץ מתוך שרשות היחיד צר לתקן חביותיהם ולהדיחם וזהו ענין קרנא דעצרי

- השלם את הטבלה:

ע"פ המאירי	ע"פ רש"י	האם חייב הנתקל-
		כשנתקל בחבית שהונחה בקרן זוית בסמוך לבית הבד
		כשנתקל בחבית שהונחה הרחק מבית הבד, אך בזמן שבו כל העולם רגיל לעצור את השמן מהזיתים
		במילה אחת, כתוב מהו הדבר העקרוני לאותה גישה

- מדוע מי שנתקל בכד בסמוך לבית הבד פטור? והרי לא מדובר ברשות הרבים!!
 על כך עונה הנימוקי יוסף (דף י"ב בדפי הרי"ף)

כתב : דניאל קינד

דיבור המתחיל "דבכיון דברשות קא עבדיי" : "דתקנת רביס היא"

1. ע"פ הנימוקי יוסף, מדוע מי שנתקל בכד ליד בית הבד, פטור עליו? _____
המקור לכך שבני העיר יכולים לתקן תקנות, אף אם הן לא כתובות בתורה ובחז"ל, הוא ממסכת בבא בתרא (ח, ב)

ורשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים, ועל שכר פועלים, ולהסיע על קיצתן

- **רש"י שם** : "להסיע על קיצתם - לקנוס את העובר על קיצת דבריהם להסיעם מדת דין תורה"
- **שאלה** : ע"פ מסכת בבא בתרא, האם בני העיר יכולים לקנוס אדם על חוק שהם תיקנו ואינו כתוב בתורה, במידה ואותו אדם עבר על החוק? _____